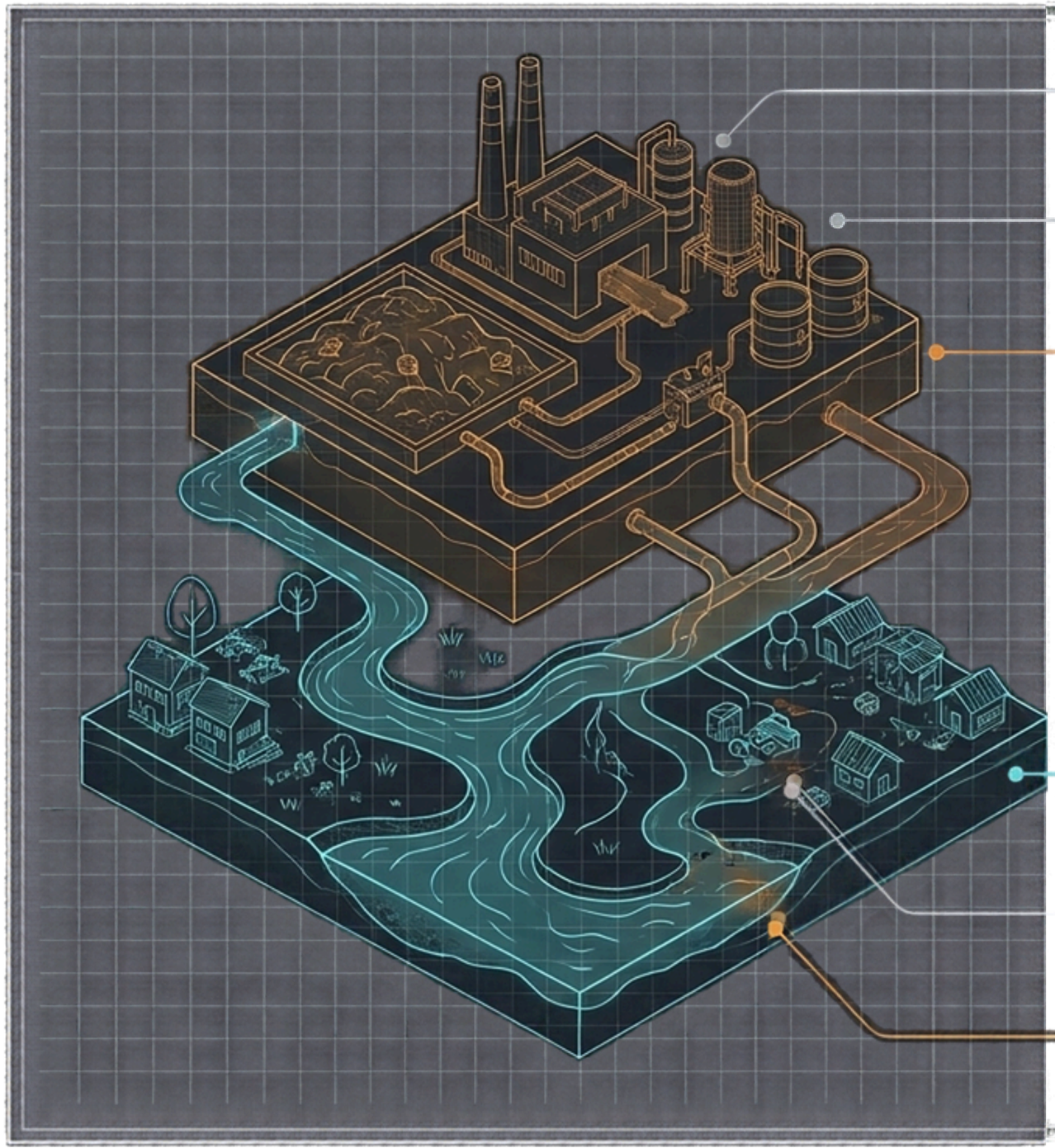

กรณีปัญหาข้อพิพาท ทางด้านสิ่งแวดล้อม จังหวัดสระบุรี

ชำนัญ ศิริรักษ์
นักกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม

PLNT
Pro Bono lawyers Network Thailand
For Rights, Justice, and a Greener Future.

2540:
ได้รับใบอนุญาตแรก ลำดับ 101
(รับฝังกลบสิ่งปฏิกูลไม่อันตราย)

2544:
ย้ายที่ตั้งมายัง ต.หัวยูแห้ง อ.แท่งคอย
& ขยายโรงงานครั้งที่ 1

2546:
สผ. อนุมัติรายงาน EIA / ขยายใบ
อนุญาตรับฝังกลบของเสียอินตราย

ธุรกิจการจัดการของเสีย

- **BWG** (นบจ.เบตเตอร์ เวิลด์ ทรีม)
- **BWT**
  ขนส่งภากลุตสาหกรรม
- **BWC & BME**
  นายหน้าและตัวแทนจัดหากาก
- **AKP**
  เผาทำลายตัวบเตาเผาถุณหภูมิสูง
- **ETC**
  ผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงขยะ (RDF)

2542–2549:
ชาวบ้าน 3 ต่าบลเริ่มร้องเรียน
ปัญหากลินเหม็นและน้ำชะขยะ

2553–2562:
เข้าสู่กระบวนการต่อสู้ในชั้นศาล
(ปกครอง, จาญา, แฟง)

2569: พบข้อสงสัย กรณีปัญหาสารพิษปนเปื้อนในสำน้ำสาธารณะ

กรณีข้อพิพาททางกฎหมายที่เกิดขึ้น

ศาลปกครอง
(Administrative Court)

ข้อพิพาท:
การขอเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการ

ผลคดี : ยกฟ้อง

ข้อสังเกต:
ศาลพิจารณาว่ารัฐใช้ดุลยพินิจแก้ไขที่ตั้งโรงงานให้ตรงความจริงและไม่ได้ละเลยการตรวจสอบตาม พ.ร.บ.โรงงานฯ

ศาลอาญา
(Criminal Court)

ข้อพิพาท:
บริษัทฯ ฟ้องหมิ่นประมาท พยาน/ชาวบ้าน (SLAPP)

ผลคดี : ยกฟ้อง

ข้อสังเกต:
จำเลยทำหน้าที่โดยสุจริต แจ้งเบาะแสเพื่อประโยชน์ ส่วนรวม ขาดเจตนาทุจริต

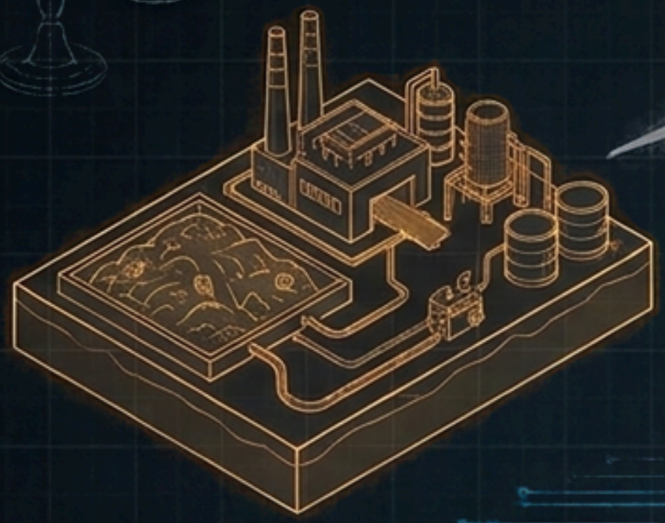
ศาลแพ่งสิ่งแวดล้อม
(Civil & Environmental Court)

ข้อพิพาท:
ประชาชน 124 คน ฟ้องเรียกค่าเสียหายทางละเมิด

ผลคดี : ชนะคดี (บางส่วน)

ข้อสังเกต:
ศาลสั่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแต่ปฏิเสธคำขอสั่งปิดโรงงาน

ข้อพิจารณาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

การพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ (Burden of Proof for Negligence)

แหล่งกำเนิดมลพิษ

มาตรา 96
พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

สั่ง ชดใช้ 52,040,000 บาท
(ครอบคลุมค่ารักษาพยาบาล, สูญเสียการใช้น้ำสาธารณะ, ความเตือดร้อนรำคาญ) พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี

ความเสียหาย

ประชาชนผู้เสียหาย
ไม่ต้องพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
ของโรงงาน เพียงแค่พิสูจน์ว่ามลพิษรั่วไหลมาจากที่ใด

ศาลตีความว่าการปล่อยสารพิษเป็น
การละเมิดต่อเนื่อง คดีจึงไม่ขาดอายุความ 1 ปี
(ใช้อายุความทั่วไป 10 ปี)

วิกฤตการณ์น้ำเน่าเสียปี 2569:

Point 1 (ต้นน้ำ - คลองหนองน้ำเขียว):

สารหนู (As): 0.013 - 0.019 mg/L [เกินมาตรฐาน]

ตะกั่ว (Pb): 0.072 mg/L [เกินมาตรฐาน]

TVOCs (สารอินทรีย์ระเหย): พุ่งสูงถึง 7.9 ppm

Point 2 (กลางน้ำ - ฝายกุดนกเปล้า):

สารหนู (As): 0.020 mg/L [เกินมาตรฐาน 2 เท่า]

ตะกั่ว (Pb): 0.076 mg/L [เกินมาตรฐาน]

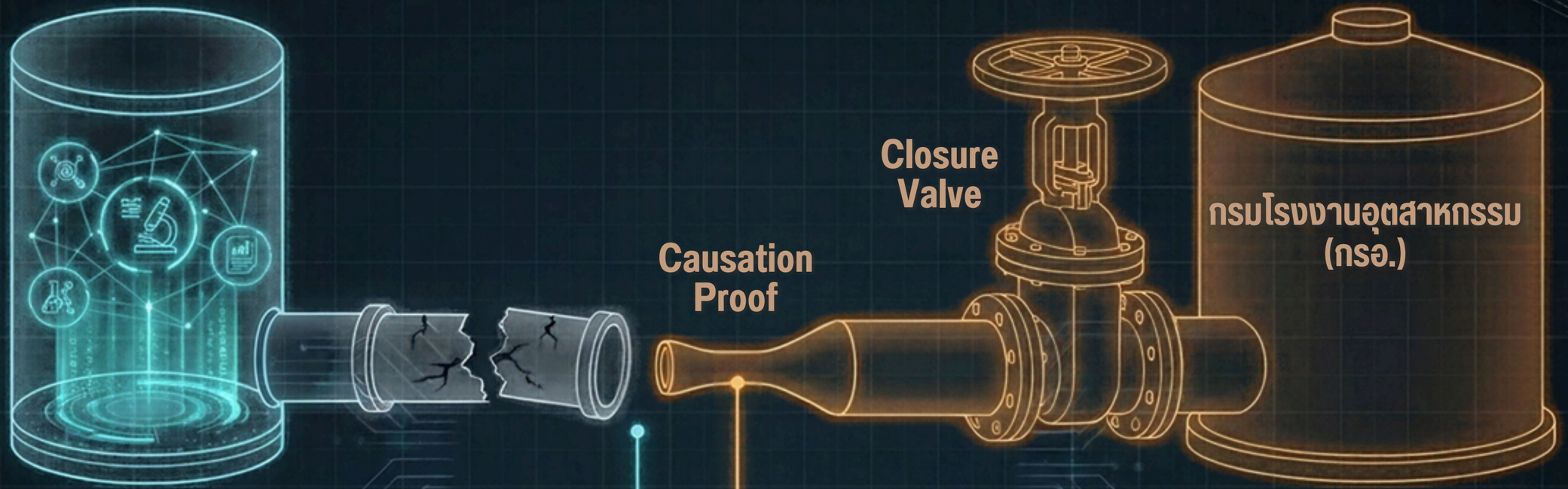
Point 3 (ปลายน้ำ - จุดสูบน้ำประปาเทศบาลเมือง):

สารหนู (As) <0.005, ตะกั่ว (Pb) <0.010

สถานะ: น้ำดิบทำประปายังอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย (ผ่านเกณฑ์กรมอนามัย)

ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ

ปัญหาสูญญากาศทางอำนาจ: เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (คพ.) มีความเชี่ยวชาญและข้อมูลตรวจวัด แต่ไม่มีอำนาจสั่งปิดโรงงานโดยตรง

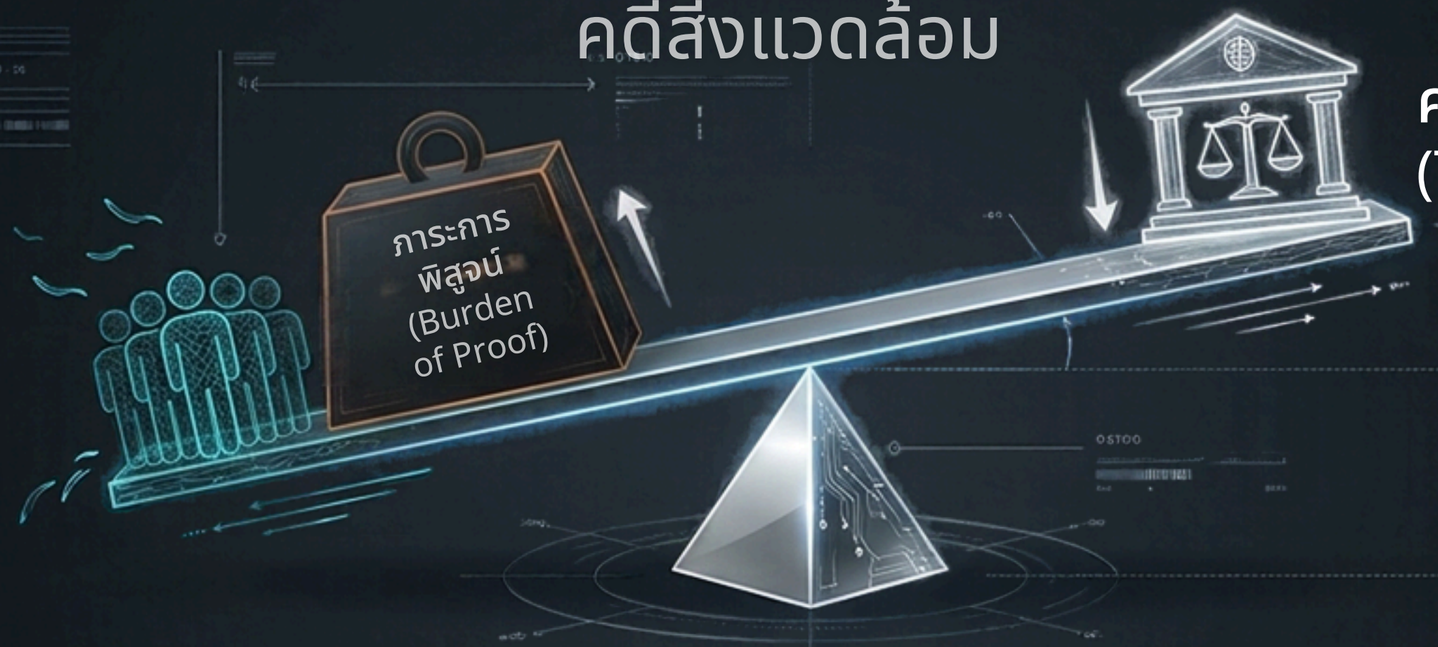
ความล่าช้า: จำนาจเด็ดขาดอยู่ที่ มาตรา 39 วรรคหนึ่ง พ.ร.บ.โรงงาน (กรอ.) ซึ่งต้องใช้เวลาพิสูจน์หาสาเหตุเชิงพฤตินัย (Causation) ทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงเพื่อผูกโยงความผิด

The Result (ก.ค. 2569):

- BWG: กรอ. สั่ง หยุดประกอบกิจการเฉพาะหลุมฝังกลบของเสียอันตราย เท่านั้น
- TNC Recycle: สั่ง หยุดกิจการทั้งหมด (ลักลอบฝังกลบ/ขยายเครื่องจักร)

ข้อพิจารณาตามคำแนะนำประธานศาลฎีกา พ.ศ. 2554

กลไกการลดความเหลื่อมล้ำในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม

ประชาชน
(Citizens)

ศาลยุติธรรม
(The Court)

ข้อ 3 (สิทธิการฟ้องคดี):

- รับรองและตีความ**สิทธิของบุคคล/ชุมชน**ในการ**ฟ้องคดี**เพื่อปกป้อง**ทรัพยากรธรรมชาติ**ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น

ข้อ 9 (ศาลใช้ระบบไต่สวน - Inquisitorial System):

- ศาลมี**อำนาจเชิงรุก**ใน**การแสวงหาพยานหลักฐาน**จาก**ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานรัฐ**โดยไม่ต้องรอพยานหลักฐานจากชาวบ้านซึ่งเสียเปรียบด้านทุนทรัพย์และเทคโนโลยี

ศาลGemi

การใช้สิทธิปกป้องสิ่งแวดล้อม
(Legal Empowerment Toolkit)

1: รวบรวมหลักฐาน (Evidence)

-ด้านความเสียหาย
- ขอเวชระเบียน/ผลเลือดหาสาร โลหะหนักจาก รพ.รัฐ
- บันทึกภาพน้ำเสีย/คราบน้ำมัน/ใช้ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ ขอผลตรวจน้ำจาก คพ.

2: ร้องเรียนทางปกครอง (Admin Remedies)

- ชื่นศูนย์ด้ารงธรรม, คพ., กรอ. (ให้ใช้ ม.37, ม.39)
- โด้รับการคุ้มกรองตามกฎหมาย ไม่ถือเป็นหมิ่นประมาท

3: ฟ้องคดีแพ่ง (Civil Litigation)

- ม.96 เรียกค่าเสียหาย ทางละเมิด (Strict Liability)
- อายุความต่อเนื่อง 10 ปี

4: ฟ้องศาลปกครอง (Admin Court)

- ฟ้องหน่วยงานรัฐละเลยการปฏิบัติหน้าที่ หรือขอเพิกถอนในอนุญาตที่มีชอบ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
(Sustainable Environmental Justice)

บูรณาการอำนาจ
(Integrated Enforcement)

มอบอำนาจให้
เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ
สั่งหยุดโรงงานฉุกเฉินได้ทันที
โดยไม่ต้องรอ กรอ.

กองทุนฟื้นฟูฯ
(Financial Assurance)

บังคับโรงงานวางเงินประกัน
ส่วงหน้า เพื่อนำมาเยียวยา
ชาวบ้านและฟื้นฟูล้าคลองทันที
ไม่ต้องรอผลคดี 10 ปี

คุ้มครองประชาชน
(Citizen Suits & Anti-SLAPP)

ออกกฎหมายฟ้องเพื่อ
ประโยชน์สาธารณะ
และป้องกันการฟ้องคดีปิด
ปากนักวิชาการ/ชาวบ้าน

เปิดเผยข้อมูล
(PRTR Act)

ผลักดันกฎหมายเปิดเผย
ข้อมูลการปลดปล่อยและ
เคลื่อนย้ายมลพิษสู่
สาธารณะตลอดเวลา